

הדף היומי ברכות ה-יא

דף ט ע"א

קרבן פסח כקרבן שלמים

בשיתוף בית המדרש בית אב ליצירה והתחדשות בתורה

הרצאות השבוע

ירושלים

יהדות

הרב מרדכי אלון, פרשת השבוע, בית הכנסת ישרון, יום א', 20:30

פרופ' שלום רוזנברג (מנחה), יהדות, תרבות ומדע - מפגשים עם אנשי מדע ורוח, מרכז שורשים, שמאי 13, יום א', 20:30, 15

הרב שלמה אבינר, מצוה גדולה ללכת לצבא, מכון מאיר, שדרות המאיר 2, יום ג', 20:30

יעל מאלי, עזיבת הבית לשם לימוד תורה, מכללת אפרתה, יום ד', 16:30, בתשלום

ר"ד תמר קדרי, זוגיות ולימוד באגרות חז"ל, מכללת באפרתה, יום ד', 18:15, בתשלום

הרב בני לאו, פרשת השבוע, בית הכנסת 'ישרון', יום ד', 20:30

ארו משה דורון, הנפש - ע"פ סיפורי רבי נחמן מברסלב, מרכז שורשים, שמאי 13, יום ד', 20:30, 15

הרב עדין אבן ישראל (שטיינזולץ), חסידות - חביד, מרכז שטיינזולץ, שכונת נחלאת, יום ה', 20:00

הרב דניאל סטבסקי, את ואני - פרקים בזוגיות, מרכז שורשים, שמאי 13, יום ה', 20:00, 15

גוש דן

יהדות

הרב יצחק בונסון, חסידות ברסלב, מדרשת 'שיר חדש', ארלוזורוב 86 ת"א, יום א', 20:00, 15

הרב יעקב אריאל, סוגיות פובליציסטיות בהלכה, אונ' בר אילן - המדרשה לבנות, יום ב', 18:00, נשים בלבד

הכנס השנתי של החוגים למחשבת ישראל, משה האיש אדון הנביאים, אונ' בר אילן, מרכז הקונגרסים ע"ש פלדמן, אולם הסנט, יום ב', 9:00 - 21:00; יום ג', 9:45 - 21:00

ישי מאיר, סיפורי בראשית לאור תורת הסוד, בית תמי - מרכז בעלי המלאכה 16 (גינת שינקין), יום ג', 20:00, 10

דמויות ממסכת אבות, מערבא - בית מדרש פתוח, בית ברנר, רח' ברנר 14 ת"א, יום ד', 20:00, בתשלום

הרב יואל בן נון, מחשבת המקרא, מערבא - בית מדרש פתוח, בית ברנר, רח' ברנר 14 ת"א, יום ד', 21:30, בתשלום

הרב הראל גורדין, טעויות תלמודיות, מערבא - בית מדרש פתוח, בית ברנר, רח' ברנר 14 ת"א, יום ה', 20:00, בתשלום

ארי אלון, מפעוט ליליים, מערבא - בית מדרש פתוח, בית ברנר, רח' ברנר 14 ת"א, יום ה', 21:30, בתשלום

הרב שלום ארוש, חסידות - ברסלב, בית הכנסת על שם חללי צה"ל, רח' המפעילים פינת המצודה חולון, יום ה', 22:30

ספרות והגות

פרופ' יגאל עילם, מיתוס בן גוריון במבצע על הקמת המדינה, אונ' ת"א, בניין גילמן, אולם 144, יום ב', 18:00, בתשלום

פרופ' שלמה בירדמן, הכתבים המקודשים בהורו, אונ' ת"א, בניין גילמן אולם 223, יום ג', 18:00, בתשלום

א"ב יהושע, תפקידה של העלילה ברומאן, אונ' ת"א, בניין גילמן, אולם 144, יום ה', 12:00, בתשלום

השרון

יהדות

איתמר פרלמן, פנימיות התורה, בית הכנסת 'חברת משניות', שכ' תחכמוני, פרדס חנה, יום א', 22:00, גברים בלבד

הרב שמעון טייכנר, ברסלב - חסידות, ערן - מקום לשבת, דרך הנרייב 29, פרדס חנה, יום ג', 20:00

אורי וינגרוד, תורת ימימה, ערן - מקום לשבת, דרך הנרייב 29, פרדס חנה, יום ד', 19:30

לימוד יומי

שבת, כד אדר א' < שישי, לאדר א'

ברכות ה < ברכות יא

שביעית ה, ה-ו < שביעית ז, ב-ג

יחזקאל לג-לד < יחזקאל מה-מו

אור"ח שכד, יא-יג < שכה, יד-טו

תמידין ומוספין ד < תמידין ומוספין י

רמב"ם ג"פ < איסורי מזבח ה-ז < מעשה הקרבנות טז-יח

בבלי

משנה

מקרא

הלכה

רמב"ם

רמב"ם ג"פ

אם החמצתם - תקציר דפי השבוע שהיה (מחזור י"ב)

יום רביעי, ברכות דף ב

יום חמישי, ברכות דף ג

יום שישי, ברכות דף ד

לאחר דיון קצר בשאלת הקשרה של המשנה וסידורה ("תנא היכא קאי", "ליתני דשחרית ברי-שא"), עוסק הדף כולו בהגדרת תחילת זמן קריאת שמע של ערבית, ולמעשה בהגדרת תחילתו של הלילה להלכות שונות. מול משנתנו הנוקטת את הסימן "משעה שהכהנים נכנסים לאכול בתרומתן", מובאות ברייתות המציגות סימנים אחרים שמקורם בחיי היומיום, והגמרא בוחנת האם מדובר בזמנים שונים.

עיקר הדף עוסק בחלוקת הלילה למשמרות - שלושה או ארבעה. אגב כך מובא שיעל כל משמר ומ-שמר יושב הקב"ה ושואג כארי" על החורבן, ומובא המעשה של ר' יוסי ואלוהו הנביא ("פעם אחת הייתי מהלך בדרך ונכנסתי לחורבה אחת מחורבות ירושלים להתפלל"), ומתנהל דיון על משמעויותיו ההלכתיות. בעמוד ב' הדיון על אשמורת עובר לדיון על קבי-עת שעת חצות הלילה, ומתוך כך על הנהגת דוד המלך להתעורר בחצות ולעסוק בשירות ובתשחבות.

דברי אגדה רבים על דמותו של דוד המלך הם עיקרו של עמוד א'. בסוף העמוד מתחיל הדיון בסיי-גם של חכמים, המגבילה את סוף זמן קריאת שמע של ערבית לשעת חצות. ברייתא המתארת את סדר היום האידיאלי של האדם בערב ("אדם בא מן השדה בערב; נכנס לבית הכנסת - אם רגיל לקרות, קורא...") מוליכה את הדיון עד לסוף העמוד, תוך עיסוק בשאלת סמיכת גאולה לתפילה וכיחס בין קריאת שמע לשינה.

דיון הגמרא בזמני אכילת קרבן פסח ממשיך לפתח, בין היתר, את ההבחנה בין יום ללילה. הפ-עילות היצירתית של האדם התרכזה בתקופת הג-מרא ביום, ולעומת זאת הלילה היה שעת ההתכנסות. שביתת האדם מלהט מלאכתו אפשרה לו להיות יותר קשוב לקולו של הקדוש ברוך הוא, לקולות של החיות החשות באופן חד את פניית הבורא לעולמו ולהבעה פנימית של נפשו, בגעגוע, בייסורים או בתפילה. גם ביציאת מצרים, התגלות השכינה היתה בחצות הלילה, במכת בכורות. סוגייתנו עוסקת בשאלה מהו סוף זמן אכילת קרבן פסח מן התורה. למעשה חייבים לסיים את אכילת הפסח עד חצות, אך אפשר שזוהי רק הגב-לה מדברי חכמים, בעוד שהזמן מן התורה הוא עד עמוד השחר. הגמרא מביאה שתי ברייתות המלמ-דות ששני דורות של תנאים חלקו בעניין - בב-רייתא הראשונה רבי אלעזר בן עזריה סובר שמדאורייתא זמן אכילת פסחים היא עד חצות, ורבי עקיבא סובר שמדאורייתא זמן אכילת פסחים

הגדה מעוטרת מאיטליה, תק"ג, מתוך אוסף הויברו ויניון קולג'. לפי הברייתא, רבי אלעזר בן עזריה ראה בחצות את שעת סיום אכילת הפסח מדאורייתא

הוא עד הבקר (כלומר, עד עמוד השחר); בברייתא השנייה רבי אלעזר סובר כשיטת רבי אלעזר בן עזריה (שהזמן הוא עד חצות) ורבי יהושע סובר כשיטת רבי עקיבא. חשוב להעיר, שסדר הדורות הוא הפוך: הברייתא השנייה היא של בני דור יבנה, והברייתא הראשונה - של דור תלמידיהם.

שני מוקדים ביציאת מצרים

בתהליך גאולת מצרים היו שני מוקדים שונים - חצות הלילה, זמנה של מכת בכורות, ו"בוקרו של יום", שעת יציאת עם ישראל ממצרים למע-שה. שני המוקדים האלו מייצגים שתי תפיסות במהותה של הגאולה - התגלות השכינה במכת בכורות המפרידה לנצח בין מצרים לישראל - בחצות הלילה; ושבירת מוטות העבדות ועצם הי-ציאה של ישראל מעבדות לחירות - בבוקרו של